

БАНКІВСЬКЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Фінансові посередники є важливими професійними учасниками фінансового ринку. Вони, відіграючи важливу роль у функціонуванні останнього, в кінцевому результаті впливають на розвиток економіки країни в цілому. Фінансові посередники – це фінансові установи, професійна діяльність яких пов'язана з акумулюванням тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку для задоволення попиту у фінансових послугах учасників фінансових операцій з метою отримання прибутку.

Відповідно до вітчизняного законодавства виокремлюють дві групи фінансових посередників: банківську систему (Національний банк, універсальні та спеціалізовані банки) та небанківські фінансові інститути.

Через недостатній розвиток фондового ринку в Україні ключова роль у здійсненні посередницької діяльності на фінансовому ринку належить банківській системі.

Банківська система – це комплекс різноманітних банківських інституцій та їхніх властивостей, що мають різні форми власності, організаційно-правовий статус, напрями діяльності, які взаємодіють між собою як єдине ціле. Вона внутрішньо організована, усі структурні елементи її взаємопов'язані, це певним чином упорядкована система зв'язків між банками, їх кредиторами і позичальниками [1, с. 353].

У зарубіжній і вітчизняній економічній літературі часто вживається термін “банківська система”, але при цьому єдиного підходу до його дефініції немає. Трапляються широке і вузьке його тлумачення. У широкому значенні під банківською системою розуміють кредитно-фінансову систему взагалі. Розглядають її як сукупність різних видів банків і кредитних установ, за допомогою яких здійснюють мобілізацію коштів і надають різноманітні послуги щодо приймання вкладів і надання кредитів.

У вузькому розумінні банківську систему розглядають лише як сукупність різних видів взаємопов'язаних між собою банків, які функціонують як єдиноцілий організм у даний історичний період і виконують відповідні функції, що пов'язані зі здійсненням мобілізації коштів, наданням різноманітних послуг (приймання вкладів і надання кредитів) з метою отримання доходу [1, с. 353].

Сучасні вчені-економісти також вважають, що банківська система не є простою сукупністю банків і дискутують між собою з приводу неточного визначення цього поняття. Однак, їхні визначення, замість того, щоб спростити, часто ускладнюють розуміння цього поняття. Так професор М.І. Савлук

стверджує, що “... більш правомірним видається формулювання банківської системи як законодавчо визначеної, чітко структурованої та субординованої сукупності фінансових посередників, які здійснюють банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонально взаємоув’язані в самостійну економічну структуру” [2, с. 564].

В свою чергу, професор С.В. Мочерний в економічній енциклопедії трактував банківську систему як “сукупність фінансових установ грошового ринку (що займаються банківською діяльністю) у їх взаємозв’язку і взаємодії, діяльність яких законодавчо визначена” [3, с. 86].

В Україні побудована дворівнева банківська система, що складається з Національного банку України та інших банків, відносини між банками системи будуються у двох площинах – по вертикалі й по горизонталі, відповідно до положень Закону “Про банки і банківську діяльність” [4]. Перший рівень банківської системи займає Національний банк України, який виконує функції головного регулюючого органу системи, провадить грошово-кредитну політику, що займає провідне місце в регулюванні всієї економіки країни.

Важливу роль у забезпеченні функціонування та розвитку банківської системи відіграють банки другого рівня.

Загальноекономічна роль банків як основних фінансових посередників визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні грошові кошти та ефективно розміщувати їх. Саме від спроможності банківської системи акумулювати необхідні ресурси, що забезпечили б потребу суб’єктів господарювання в додаткових грошових коштах, залежать можливість діяльності цих суб’єктів у всіх секторах економіки, а також перспектива подолання спаду української економіки, який відбувся внаслідок світової фінансової кризи, а також подальший її розвиток.

Необхідно розглянути наступні позиції, що відображають роль банків на фінансовому ринку:

- по-перше, банки як фінансові посередники займають частку фінансового ринку та перерозподіляють позичкові капітали;
- по-друге, з огляду на функціональне призначення, банки беруть активну участь у формуванні грошової пропозиції та можуть суттєво впливати на економічне становище загалом;
- по-третє, банки надають суб’єктам ринку широкий спектр послуг і тим самим впливають на економічні процеси в суспільстві.

Станом на 01.10.2015 р. в Україні було зареєстровано 120 банків, що мали відповідні банківські ліцензії (на початок року їх було 163). Упродовж 2014-2015 рр. Правління НБУ прийняло 65 рішень про віднесення банків до категорії неплатоспроможних (20 з яких у 2015 році). За попередній рік майже на 10% скоротилися чисті активи вітчизняних банків (станом на 01.10.2015 р. їх сума становила 1208,88 млрд. грн.) [5].

Тому зараз пріоритетним повинно стати підвищення ролі банківського посередництва на фінансовому ринку.

Література

1. Кириленко В. Банківська система: суть та перспективи її розвитку в Україні /В. Кириленко // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 3. – С. 352-375.
2. Гроші та кредит: підручник / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.]; за заг. ред. М.І. Савлука. – [4-те вид., перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.
3. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.bank.gov.ua.

Осецький О. А., ст. гр. ФСГМ-11
Кулина Г. М., к.е.н.

ВПЛИВ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Посилення глобалізаційних процесів світової економіки та інтеграція України у європейське співтовариство обумовлюють необхідність створення належних умов для її вигідного позиціонування у контексті забезпечення інвестиційної безпеки. Важливою передумовою цього є ефективний розвиток ринку цінних паперів, адже кризові явища на світових фондових ринках призвели до негативних наслідків для національних економік через відтік іноземних інвестицій. Як результат, відбулося падіння котирувань. Відтак, перед Україною стоїть актуальне питання зміцнення фінансової та інвестиційної безпеки країни за рахунок підвищення ефективності функціонування ринку цінних паперів, що стане запорукою сталого економічного розвитку.

Нині організація та функціонування вітчизняного ринку цінних паперів оцінюється доволі неоднозначно. Зокрема, відбувається первинне нагромадження та концентрація капіталу; вторинні, спекулятивні операції для нього не характерні тому, що більшість учасників ринку ще не готові їх проводити через недостатність рівня прибутковості; низька ефективність залучення інвестицій шляхом публічного розміщення акцій; сформовано несприятливий підприємницький та інвестиційний клімат; здійснення переважної більшості угод з акціями у сфері злиття й поглинання з концентрацією основного інтересу навколо контрольних і блокуючих пакетів акцій тощо. Так, загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів у 2015 році